

Wachten onder je hangmat

Het was een mistige herfstmorgen. De heide in de tuin en allerlei lage dichte struikjes waren die nacht versierd met bijzondere draden. Er hing niet zo maar hier en daar een losse draad; hele parelachtige lagen waren er te vinden. De herfsthangmatspin had mooi werk verricht.

Er zijn veel soorten spinnen die in onze tuinen voorkomen. Bij droog weer zie je de gemaakte webdraden bijna niet. Bij dauw en nevel blijven de kleine waterdruppeltjes aan het web hangen en dan wordt de mooie structuur goed zichtbaar.

Dat laatste is zeker het geval bij de herfsthangmatspin. Al die webben die je in de ochtend ziet hangen, waren er natuurlijk al veel langer. Alleen door die duizenden druppeltjes openbaren zich vele parelachtige nieuwe hangmatjes.

Linyphia triangularis, Saxifraga-Ab H Baas

In tegenstelling tot bijvoorbeeld de kruisspin maakt een hangmatspin een horizontaal web. De spin hoopt dat kleine vliegende insecten op het web vallen. Die dieren worden in hun vlucht verstoord door allerlei opgaande draden boven het web. Een vliegende vlieg die zo'n draad raakt, kan daardoor naar beneden vallen. De herfsthangmatspin ligt niet in haar hangmat op dat bezoek te wachten. Zij hangt er onder, op haar kop en met haar poten naar boven. En dan maar wachten op haar hangplek tot een ongelukkige passant in haar val valt. Zij voelt aan de trilling van het web waar het beestje spartelt. Zij loopt aan de onderkant van het web tot de plek waar zij door het web heen in de prooi kan bijten. Met haar kaken spuit ze er dan gif in.

De herfsthangmatspin heeft vrij grote kaken. Groot is natuurlijk relatief als je maar een lijfje hebt van 5 of 6 millimeter lang. Het achterlijf is opvallend wit en donker getekend, met een soort witte zigzagbanden aan de zijkant.

Het klein zijn heeft ook een voordeel: de kleine, jonge spinnen kunnen zich door de lucht verplaatsen. Bij een beetje wind steken ze dan hun achterlijf schuin omhoog. Daaruit komt een steeds langere draad, die ze lekker laten waaien. Als de trekkracht van de wind sterk genoeg is, worden ze opgetild en vliegen ze weg. Zo zijn jonge hangmatspinnen op 10 kilometer hoogte gevonden en ook gierzwaluwen vangen ze hoog in de lucht met hun opengesperde bekken.

De voortplanting is bij spinnen altijd een voorzichtige en ingewikkelde bezigheid. Bij de meeste soorten zijn het mannetje en vrouwtje zo min mogelijk bij elkaar. Het is voor het mannetje meestal te gevaarlijk om rustig in haar web rond te lopen. Bij de herfsthangmatspin maken ze wat meer werk van hun relatie. Het vrouwtje verspreidt allerlei seksloksstoffen, waardoor het mannetje wel naar haar toe moet gaan. Hij draait soms uren voorzichtig om haar heen en wacht tot zij haar voorpoten naar achteren trekt. Dan is de kust veilig. Vol van seksdrift het vrouwtje bespringen, zou alsnog zijn dood betekenen. Hij spint eerst een paar draden en spuit daar wat sperma op. Dat zuigt hij weer op met de top van zijn tasters. Dan komt het meest gevaarlijke van het liefdesspel: met die taster moet hij het sperma overbrengen naar de geslachtsopening onder de buik van het vrouwtje. Na de gelukke daad mag hij zelfs nog even in en rond het web blijven. Hij jaagt dan andere indringende mannetjes weg.

In de herfst vallen de webben erg goed op. Op zich al een goede reden om eens meer naar die achtpoters te kijken. En hun namen, zoals de wolfspin, wigwamspin en lijmspuiters, verwijzen vast naar nog meer bijzondere levenswijzen. Houd de ogen open, want als de mist net is opgetrokken, komt er een wonderlijke wereld tevoorschijn.

Rob Vereijken
oktober 2019